

**EKONOMIKOS IR VERSLUMO VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO ANTROS DALIES
MOKINIŲ DARBŲ VERTINIMO INSTRUKCIJA**

I DALIS

Maksimalus įvertinimas – 20 taškų. 01–20 klausimo kiekvienas teisingas atsakymas vertinamas 1 tašku.

Klausimo numeris	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10
Teisingas atsakymas	B	C	B	B	B	A	A	A	D	A

Klausimo numeris	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Teisingas atsakymas	C	B	C	C	C	B	B	D	C	C

II DALIS

Maksimalus įvertinimas – 40 taškų. Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute () pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas savo esme būtų teisingas. Skliaustuose () yra pateikti atsakymų paaiškinimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.*

Kl. nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos																																																	
21		6																																																		
1*	BVP parodo galutinių prekių ir paslaugų, pagamintų šalyje per tam tikrą laikotarpį (paprastai per metus) vertę. Nominalusis ir realusis BVP apskaičiuojami, naudojant skirtingas kainas. Nominalusis BVP yra apskaičiuojamas, naudojant einamųjų metų kainas. Jo apimčiai įtakos turi ne tik reali gamybos apimtis, bet ir kainų pokyčiai. Realusis BVP yra apskaičiuojamas, naudojant bazinių metų kainas, todėl jis atspindi realią prekių ir paslaugų gamybos apimtį, nes eliminuojama kainų lygio pokyčių (infliacijos) įtaka. / Realusis BVP – nominalusis BVP, pakoreguotas dėl infliacijos poveikio.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.																																																	
2	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Metai</th> <th>BVP to meto kainomis, mln. Eur</th> <th>BVP defliatoriai, proc.</th> <th>Realusis BVP</th> <th>Infliacijos lygis, proc.</th> <th>Nominaliojo BVP augimo tempai, proc.</th> <th>Realiojo BVP augimo tempai, proc.</th> </tr> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> <th>6</th> <th>7</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2019</td> <td>48959,20</td> <td>97</td> <td>50473,40</td> <td>–</td> <td>–</td> <td>–</td> </tr> <tr> <td>2020</td> <td>49873,10</td> <td>100</td> <td>49873,10</td> <td>3,09</td> <td>1,87</td> <td>-1,19</td> </tr> <tr> <td>2021</td> <td>56478,10</td> <td>112</td> <td>50426,86</td> <td>12</td> <td>13,24</td> <td>1,11</td> </tr> <tr> <td>2022</td> <td>67436,50</td> <td>136</td> <td>49585,66</td> <td>21,43</td> <td>19,40</td> <td>-1,67</td> </tr> <tr> <td>2023</td> <td>71986,10</td> <td>149</td> <td>48312,82</td> <td>9,56</td> <td>6,75</td> <td>-2,57</td> </tr> </tbody> </table>	Metai	BVP to meto kainomis, mln. Eur	BVP defliatoriai, proc.	Realusis BVP	Infliacijos lygis, proc.	Nominaliojo BVP augimo tempai, proc.	Realiojo BVP augimo tempai, proc.	1	2	3	4	5	6	7	2019	48959,20	97	50473,40	–	–	–	2020	49873,10	100	49873,10	3,09	1,87	-1,19	2021	56478,10	112	50426,86	12	13,24	1,11	2022	67436,50	136	49585,66	21,43	19,40	-1,67	2023	71986,10	149	48312,82	9,56	6,75	-2,57	4	1 taškas už kiekvieną teisingai užpildytą stulpelį. 4-tame stulpelyje po 0,2 taško už poziciją, o 5-ame, 6-ame, 7-ame stulpeliuose po 0,25 taško už kiekvieną poziciją.
Metai	BVP to meto kainomis, mln. Eur	BVP defliatoriai, proc.	Realusis BVP	Infliacijos lygis, proc.	Nominaliojo BVP augimo tempai, proc.	Realiojo BVP augimo tempai, proc.																																														
1	2	3	4	5	6	7																																														
2019	48959,20	97	50473,40	–	–	–																																														
2020	49873,10	100	49873,10	3,09	1,87	-1,19																																														
2021	56478,10	112	50426,86	12	13,24	1,11																																														
2022	67436,50	136	49585,66	21,43	19,40	-1,67																																														
2023	71986,10	149	48312,82	9,56	6,75	-2,57																																														

Kl. nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
3*	Nominaliojo BVP ir realiojo BVP augimo tempai skiriasi dėl infliacijos įtakos.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
22		2	
1	<p>Metinė infliacija 2024 m. birželio mėnesį, palyginti su 2023 m. birželio mėnesiu, buvo 0,73 proc.</p> <p><i>Sprendimas:</i></p> $\pi = \frac{VKI_{2024M06} - VKI_{2023M06}}{VKI_{2023M06}} \times 100 \% = \frac{153,5145 - 152,3972}{152,3972} \times 100 \% = 0,73 \%$	1	1 taškas už teisingai apskaičiuotą infliacijos lygį.
2*	<p>Abu parodo kainų lygio pokyčius. / Pagal juos galima spręsti apie infliacijos lygį, nors infliacijai matuoti dažniau naudojamas VKI.</p> <p>VKI parodo vartojimo prekių ir paslaugų krepšelio vidutinį kainų lygio pokytį.</p> <p>BVP defliatorius parodo visų galutinių prekių ir paslaugų, kurias šalis pagamina per tam tikrą laikotarpį (dažniausiai per metus), kainų lygio pokytį. / BVP defliatorius rodo visų į BVP įtrauktų prekių ir paslaugų kainų lygio pokyčius.</p>	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
23		13	
1	<p><i>Rodiklių skaičiavimai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Darbo jėga: $5070 - 850 - 200 - 500 - 1150 = 2370$ tūkst. žmonių. Ekonomiškai neaktyvių gyventojų skaičius: $5070 - 2370 = 2700$ tūkst. žmonių. / $850 + 200 + 500 + 1150 = 2700$ tūkst. žmonių. Užimtųjų skaičius: $2370 - 300 = 2070$ tūkst. žmonių. Užimtumo lygis tarp visų gyventojų: $2070 / 5070 \times 100 = 40,83$ proc. Nedarbo lygis: $300 / 2370 \times 100 = 12,66$ proc. Ciklinio nedarbo lygis: $12,66 - 5 = 7,66$ proc. 	6	<p>Po 1 tašką už kiekvieną teisingai apskaičiuotą rodiklį.</p> <p>Jei nebus pateikti skaičiavimai, o tik teisingi atsakymai, tai už kiekvieną teisingą atsakymą po 0,5 taško.</p>
2*	<p><i>Laikinasis nedarbas</i> susijęs su įprastiniu darbo paieškos procesu. Žmonės keičia ar ieško darbo dėl asmeninių priežasčių, pasibaigus terminuotai darbo sutarčiai, pirmą kartą ieškantys darbo po studijų baigimo, pakeitę gyvenamąją vietą ir pan.</p> <p><i>Struktūrinis nedarbas</i> atsiranda dėl to, kad darbo jėgos įgūdžiai ir kvalifikacija neatitinka darbo rinkos poreikių. / Nedarbas, atsiradęs dėl darbo paklausos struktūros ir darbo pasiūlos struktūros neatitikimo.</p> <p><i>Ciklinis nedarbas</i> atsiranda per ekonomines krizes, kai sumažėja prekių ir paslaugų gamyba, įmonės patiria finansinių sunkumų ir atleidžia dalį darbuotojų arba</p>	4	Po 1 tašką už kiekvieną teisingą apibūdinimą.

Kl. nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
	bankrutuoja. / Nedarbas, atsiradęs dėl ekonominio nuosmukio. <i>Natūralus nedarbo lygis</i> , tai toks nedarbo lygis, kuriam esant šalis veikia visu pajėgumu, t. y. faktinis BVP lygus potencialiam BVP. / Tai nedarbo lygis, kai šalyje egzistuoja tik laikinasis ir struktūrinis nedarbas.		
3*	Okuno dėsnis yra empiriškai nustatomas ryšys tarp nedarbo lygio padidėjimo ir šalies gamybos nuostolių, t. y. nedarbo lygiui padidėjus 1 proc. faktinis BVP atsilieka nuo potencialaus 2–3 proc. ribose. / Okuno dėsnis nusako, kad tarp nedarbo lygio padidėjimo ir BVP augimo yra reguliarus neigiamas ryšys. Kai faktinis nedarbo lygis viršija natūralų nedarbo lygį 1 procentu BVP augimas lėtėja pastoviu dydžiu, kuris gali svyruoti 2–3 proc. ribose.	1	1 taškas už teisingą apibūdinimą.
4	Potencialusis BVP yra 49,47 mlrd. Eur. <i>Sprendimas:</i> $\frac{Y_p - Y}{Y_p} \times 100 \% = 2,5 (U_r - U_{nr})$ čia Y_p – potencialusis BVP, Y – faktinis BVP; U_r – nedarbo lygis proc., U_{nr} – natūralus nedarbo lygis, proc. $((Y_p - 40) / Y_p) \times 100 \% = 2,5 (12,66 - 5)$ $Y_p = 49,47$ mlrd. Eur.	2	2 taškai už sprendimą ir teisingą atsakymą.
24		5	
1*	Valstybės biudžetas yra patvirtinta valstybės pajamų ir išlaidų (asignavimų) planas biudžetiniams metams. / Valstybės biudžetas yra oficialus dokumentas, kuriame numatomos valstybės pajamos ir išlaidos tam tikram laikotarpiui (metams). / Valstybės biudžetas yra vienas iš svarbiausių valstybės dokumentų, kuriame nurodomas atitinkamų metų valstybės pajamų ir išlaidų planas.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
2	Valstybės deficitinis biudžetas padengiamas skolinantis. / Valstybė skolinasi.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
3	Suformavo deficitinį biudžetą. Deficitas yra 3634488 Eur.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
4	Valstybės biudžeto pajamos sumažėtų 425333,3 tūkst. Eur ir būtų 16553286,7 tūkst. Eur. <i>Sprendimas:</i> Sumažėjęs vartojimas paveiks PVM ir akcizų apimtį. Iki sumažėjusio vartojimo: 6647002 + 1859664 = 8506666 tūkst. Eur; 5 % šios sumos sudaro 425333,3 tūkst. Eur. Biudžeto pajamos sumažės: 16978620 – 425333,3 = 16553286,7 tūkst. Eur.	2	2 taškai už teisingą atsakymą.

Kl. nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
25		11	
1	<p>Per savaitę pagaminama 200 tonų jautienos. Jautienos rinkos kaina 30 USD/kg.</p> <p><i>Sprendimas:</i> Kai neimportuojama, pagaminamos jautienos kiekis ir rinkos kaina apskaičiuojama, lyginant jautienos paklausos ir pasiūlos funkcijas: $P_D = P_S$; $50 - 0,1 Q = 10 + 0,1 Q$; $0,2 Q = 40$; $Q = 200$ t; $P_S = 30$ USD/kg.</p>	1	1 taškas už teisingai apskaičiuotą jautienos kiekį ir jautienos rinkos kainą.
2	<p>JAV bus gaminama 140 tonų jautienos per savaitę, bus importuojama 120 tonų jautienos per savaitę.</p> <p><i>Sprendimas:</i> Pradėjus importuoti jautieną iš Argentinos, padidės jautienos pasiūla JAV rinkoje. Jautiena atpigo 20 proc., jos kaina: $P_1 = P_0 \times (1 - 0,2) = 30 \times 0,8 = 24$ USD/kg. Paklausos kiekis: $24 = 50 - 0,1 Q$; $26 = 0,1 Q$; $Q_D = 260$ tonų per savaitę. Pasiūlos kiekis: $24 = 10 + 0,1 Q$; $14 = 0,1 Q$; $Q_S = 140$ tonų per savaitę. Jautienos importo kiekis: $260 - 140 = 120$ tonų per savaitę.</p>	2	1 taškas už teisingai apskaičiuotą gaminamą jautienos kiekį. 1 taškas už teisingai apskaičiuotą jautienos importo kiekį.
3	<p>Įvedus muitą, JAV bus gaminama 158 tonos jautienos per savaitę, bus importuojama 84 tonos jautienos per savaitę.</p> <p><i>Sprendimas:</i> Įvedus importuojamos jautienos muitą, jautienos rinkos kaina padidėjo 7,5 proc. Kaina, nustačius muitą: $P_2 = P_1 \times (1 + 0,075) = 24 \times 1,075 = 25,80$ USD/kg. JAV bus gaminamas toks jautienos kiekis: $25,80 = 10 + 0,1 Q$; $15,80 = 0,1 Q$; $Q_S = 158$ tonos per savaitę. Paklausos kiekis: $25,8 = 50 - 0,1 Q$; $-24,20 = -0,1 Q$; $Q_D = 242$ tonos per savaitę. Jautienos importo kiekis: $242 - 158 = 84$ tonos per savaitę.</p>	2	1 taškas už teisingai apskaičiuotą JAV gaminamą jautienos kiekį. 1 taškas už teisingai apskaičiuotą jautienos importo kiekį.
4		5	2 taškai už teisingą 25.1 užduoties pavaizdavimą (S ir D tiesės ir E taškas). 1 taškas už teisingą 25.2 užduoties pavaizdavimą (S' ir E'). 1 taškas už teisingą 25.3 užduoties pavaizdavimą (S'' ir E''). 1 taškas už teisingai pažymėtus 25.2 ir 25.3 užduočių importo kiekius.

Kl. nr.	Teisingas atsakymas	Taškai	Pastabos
5*	Importo kvotomis yra ribojamas importuojamos prekės kiekis, t. y. nustatoma didžiausia galima importuojamos prekės apimtis. Muitai yra mokesčiai, kurie taikomi importuojamoms prekėms, neatsižvelgiant į jų importo kiekį. / Skirtumas tarp šių importo apribojimo priemonių tas, kad importo kvotos yra kiekybinis apribojimas, o muitai – finansinis apribojimas.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
26		3	
1*	Vienos šalies piniginio vieneto kaina, išreikšta kitos (-ų) šalies (-ių) piniginiu (-iais) vienetu (-ais). / Vienos šalies nacionalinės valiutos vieneto kaina kitos šalies nacionalinės valiutos vienetais.	1	1 taškas už teisingą atsakymą.
2	Telefoną pigiau pirkti iš Honkongo. <i>Sprendimas:</i> Telefono kaina Didžiojoje Britanijoje: $320 / 0,86950 = 368,03$ Eur. Telefono kaina Honkonge: $2955 / 8,79650 = 335,93$ Eur.	2	Po 1 tašką už kiekvieną teisingai apskaičiuotą kainą.